

TED ANKARA KOLEJİ VAKFI ÖZEL LİSESİ

ULUSLARARASI BAKALORYA PROGRAMI

A TÜRK DİLİ VE YAZINI DERSİ

UZUN TEZİ

"ANAYURT'TA YALNIZLIK"

Rehber Öğretmen: Buket Şafak CİĞEROĞLU

Öğrencinin Adı: Beril

Öğrencinin Soyadı: DOĞRUÖZ

Diploma Numarası: 001129-0085

Sözcük Sayısı: 3777

Araştırma Sorusu: Yusuf Atılgan'ın "Anayurt Oteli" adlı yapıtında odak figür Zebercet'in kendine ve topluma yabancılaşma süreci nasıl ele alınmıştır?

ÖZ (ABSTRACT)

Uluslararası Bakalorya Programı, A1 dersi Türk Dili ve Edebiyatı alanında ele alınan bu tezde, Yusuf Atılgan'ın "Anayurt Otelı" adlı romanında odak figürün kendine ve topluma yabancılaşma süreci ve bu sürecin yapıtta nasıl ele alındığı incelenmiştir. Odak figürü kendine ve topluma yabancılaşmaya iten toplumsal ve bireysel nedenler açıklanmıştır. Bu tezin amacı, bireyin toplumdaki yerini ve varoluş sürecini, yine bireyin kendi psikolojisi ve toplumla ilişkisi üzerinden ortaya koymaktır.

İki ana bölümden oluşan tezin ilk bölümünde odak figürün yabancılaşmasındaki toplumsal nedenler tartışılmıştır. Birey-toplum çatışmasının irdelendiğı bu bölüm, odak figürün toplumu ve toplumun odak figürü dışlaması şeklinde de iki alt başlık altında incelenmiştir. Tezin ikinci bölümünde ise odak figürün yabancılaşma sürecinde etkili olan bireysel nedenler; yalnızlık, figürün kendi içinde tutarsızlıkları ve ölüm-intihar olgusu alt başlıkları altında değerlendirilmiştir.

İÇİNDEKİLER

GİRİŞ	3
ODAK FİĞÜRÜN YABANCILAŞMA SÜRECİ	4
A) TOPLUMSAL NEDENLER.....	5
1. ZEBERCET'İN TOPLUMU DIŞLAMASI.....	5
1.1. OTELLE KENDİNİ TOPLUMDAN AYIRMASI.....	5
1.2. TOPLUMA KAYITSIZLIK.....	6
1.3. SUÇA YATKINLIK GELİŞTİRMESİ	7
2. TOPLUMUN ZEBERCETİ DIŞLAMASI.....	9
B) BİREYSEL NEDENLER.....	11
1. YALNIZLIK	11
2. ODAK FİĞÜRÜN KENDİ İÇİNDEKİ TUTARSIZLIKLARI	14
3. ÖLÜM - İNTİHAR OLGUSU	15
SONUÇ	17
KAYNAKÇA.....	19

GİRİŞ

Yalnızlık ve yabancılaşma günümüz insanın en büyük sorunlarının başında gelir. Bireyin içinde bulunduğu topluma ayak uyduramaması ya da toplum içinde kendi kimliğiyle yer bulamaması topluma yabancılaşmayı tetiklerken, bireyin kendi içinde yaşadığı değişimler ve bunu takip eden tutarsızlıklar da bireyin kendine yabancılaşmasına neden olur. Yusuf Atılgan, yapıtta modern kent insanının bu sorunlarını mercek altına alıp toplumdaki birey sorunsalını yansıtır. Bu noktada "birey sorunsalı"yla anlatılmak istenen bireyin varoluşunun toplumdaki sancılı sürecidir. Bu süreci odak figür Zebercet üzerinden yansıtan Atılgan, hayatın akışında çoğu zaman fark etmediğimiz, toplumunun bir köşesinde sıkışıp kalmış olan yalnızlaşmış ve ötekileşmiş insanların hayatlarına bir pencere açar, yaşamlarına onların gözünden bakmamıza olanak sağlar.

Yapıtın odak figürü olan Zebercet, kendisine miras kalmış Anayurt Oteli'ni işleten ve aynı zamanda bu otelde yaşayan toplumdaki silik bir figürdür. Otele gelip giden müşterilerle ve ortalıkçı kadınla olan ilişkileri, otelden çıktığında hissettikleri ve kendi içinde yaşadığı çelişkiler, odak figürün ruhsal ve psikolojik durumunun ortaya konmasında rol oynamaktadır. Bunun yanı sıra yapıtta Ankara treniyle gelen kadının da yine odak figürün karakterinin yansıtılmasında işlevi büyüktür.

Bireylerin tutum ve davranışlarının şekillenmesinde aile yaşantıları, içinde buldukları toplum ve uzamın önemli bir yeri vardır. Çocuklukta yaşanılanlar ve bireyin çocukken ailede edindiği yer, bireyin yaşamında toplumun diğer fertleriyle olan ilişkilerinin belirlenmesinde etkilidir. Bunun yanı sıra birey sadece toplumla değil kendisiyle de bir çeşit iletişim içindedir. Bireyin aldığı kararlar, yaşadığı olaylara verdiği tepkiler ve duygularını

dışarı yansıtış biçimi, bireyin kendi içinde yaşadıklarının bir sonucudur. Yapıtta odak figür Zebercet'in toplumla olan çatışmasının da en temel sebeplerinden biri çocukluk yaşantısı ve içinde bulunduğu uzamdır. Hayatını Anayurt Oteli'nde geçirmesi, odak figürün dışarıdan ve dışarının insanlarından uzak kalmasına neden olmuştur. Aile içindeki pasif rolü, toplumda da pasif bir rol oynamasının etkenlerinden biridir. Bütün bunlardan dolayı topluma yabancılaşan odak figür, kendi içindeki tutarsızlıklarıyla kendine de yabancılaşmaya başlamıştır. Yaşadıkları onu kimi zaman kendini sorgulamaya, olasılıklar içinden seçimler yapmaya itmiştir. Hem toplumsal hem de kişisel değerleri dikkate almaksızın suç işlemeyi hayatının önemli bir parçası haline getiren Zebercet, tüm bu yaşadıklarının yükünü kaldıramamış ve kurtuluşu kaçışta aramıştır.

ODAK FİĞÜRÜN YABANCILAŞMA SÜRECİ

Yabancılaşma bireyin kendini toplumun bir parçası olarak hissetmemesi ve giderek ilgisizleştiği toplum düzeninden sapmaya başlamasıdır. Yusuf Atılgan'ın "Anayurt Oteli" adlı yapıtında odak figür Zebercet, yaşadığı topluma hem fiziksel hem de ruhsal olarak yabancılaşmış bir karakterdir. Figürün yaşadığı bu yabancılaşma tek taraflı olarak kendini toplumdaki ötekileştirmesiyle değil, aynı zamanda toplumun da figürü ötekileştirmesiyle gelişmiş bir süreç olarak karşımıza çıkar.

Odak figürün yabancılaşma sürecinde etkili pek çok neden vardır. Bunların bir kısmı toplumsal olup birey-toplum çatışmasının bir sonucu olarak karşımıza çıkarken bir kısmı da bireysel olup birey-birey çatışmasından doğmuşlardır. Bütün bunların sonucunda da figürün yapıtta bir çeşit yabancılaşma sürecinden geçtiği görülmektedir.

A) TOPLUMSAL NEDENLER

Odak figür Zebercet'in topluma yabancılaşması, toplumsal birtakım nedenlerle açıklanabilir. Zebercet kendini toplumla bir tutmak istememektedir ve bununla beraber toplum Zebercet'i, kendi olduğu gibi kabul etmemektedir. Bu nedenle odak figürün yabancılaşma sürecinde hem Zebercet'in toplumu, hem de toplumun Zebercet'i dışlaması etkili olmuştur.

1. ZEBERCET'İN TOPLUMU DIŞLAMASI

Zebercet'in toplumu dışlaması, genel olarak topluma katılmaması ve toplumla ilgili her türlü durum, olay ve düzenlemelerden kendini uzak tutmasıyla ortaya konmuştur. Yapıtta Anayurt Oteli, Zebercet'in tüm hayatının geçtiği ve dışarısına çıkmak istemediği uzam olarak önemli bir yere sahiptir. Bununla birlikte otelden çıkmak istemeyen Zebercet, toplumdan ve toplum gündeminden giderek daha da habersizleşip umursamaz bir tavır sergilemektedir. Kendini toplumdan bu denli soyutlaması, odak figürün toplumun belirlediği kural ve yasakların dışına çıkmasına neden olmuş ve bu durum da beraberinde Zebercet'i suça yatkın hale getirmiştir. Bu nedenle Zebercet'in toplumu dışlaması; otelle kendini toplumdan ayırması, topluma kayıtsızlık ve suça yatkınlık geliştirmesi başlıkları altında incelenebilir.

1.1. OTELLE KENDİNİ TOPLUMDAN AYIRMASI

"Anayurt Oteli" adlı yapıtta Zebercet, kendini ailesi Keçecizadelerden kalma otelin dört duvarı içine hapsetmiştir. Kendini toplumdan soyutladığı bu otel, figürün hayatını sembolize ettiği gibi aynı zamanda onun tek hayatıdır. Otel, farklı hayatların kesişim noktası

konumundadır. Pek çok kişi kendine has yaşantısıyla buradan geçer. Otelle özdeşleşen Zebercet ise aynı otel gibi farklı hayatlara ev sahipliği yapmaktadır. *"ANAYURT OTELİ. (Düşman elindeyken belirli bir direnme göstermemiş kasaba ya da kentlerde kurtuluşun ilk yıllarındaki utançlı yurtseverlik coşkusunun etkisi belki.)"* (Atılğan, 11) Otelin ismi, kasabanın savaşta direniş göstermemesi ve dolayısıyla toplumdaki uzak kalmasının ardından, oluşan utancı kapamak ve toplumda yer bulabilmek için verilmiş bir isimdir. Zebercet de otel gibi toplumdaki uzaklaşmış ve kendini topluma ait hissetmeyen bir figürdür. Neredeyse zorunluluk dışında otelin dışına çıkmayan Zebercet, otelden çıktığı zaman da kendini soyutladığı bu dış dünyaya yabancı hissetmektedir. *"Otelden pek seyrek çıkardı. Şimdiki gibi olağanüstü bir durum olmazsa yılda ya da iki yılda bir terziye, altı ayda bir keselenmek için hamama, dört haftada bir saç tıraşına, ayda bir otelin paralarını İstanbul'a yerleşen Faruk Keçeci'ye göndermek için postaneye giderdi... Her çıkışında, özellikle hamama gittiğinde, o yokken otelde kötü birşey olacakmış gibi tedirginlik duyardı."* (Atılğan, 21) Kendini toplum içinde güvende ve rahat hissedememektedir. Öyle ki kendini tek rahat hissedebildiği yer olan otel, dışarıyla arasına ördüğü bir duvar gibidir. Otele gelen insanları diğerlerinden ayırır ve dışarıdakileri yabancı hisseder. *"Eskiden beri dışarının insanlarını pek anlayamazdı; otele gelenlerden değillerdi sanki."* (Atılğan, 43) Zebercet'in yaptığı "dışarının insanları" ayrımı, kendini onlardan ne denli farklı ve uzak hissettiğini gösterir.

1.2. TOPLUMA KAYITSIZLIK

Toplum sadece insanları değil, aynı zamanda bu insanları ortak paydada toplayan belirli bir bilinci ve sağduyuyu da içinde barındırır. Bu noktada, kendini toplumla aynı çerçeveye sığdıramayan Zebercet, toplumsal olaylara ve toplumun akışına tepkisiz kalmakta ve toplumsal gelişmeler onun için bir anlam ifade etmemektedir. *"onun okuduğu yoktu pek: bir başlık, anlamadan birkaç satır... Bir perde gibiydi gazete."* (Atılğan,30) Zebercet'in

toplum sorunlarına bu denli kayıtsız oluşu cehaletini ortaya koyabileceği gibi sadece fiziksel olarak değil, ruhsal ve zihinsel olarak da kendini hayattan ve toplumdaki izole ettiğinin bir göstergesidir. Onun için en önemli olan haber, saatlerin geri alınacak olmasıdır; çünkü topluma bağlı olmaksızın bireysel yaşamının ufak da olsa bir bölümünü etkileyebilecek tek haber budur. Bunun yanı sıra saat, hayatın akışını temsil eder. Zebercet'in çalar saatinin günde iki dakika geri kalması kendi hayatının diğer insanlarınkinden daha farklı aktığını ve diğerlerinin gerisinde kaldığını gösterir. Toplumun zamanından farklı bir zamanda yaşayan Zebercet, diğer bir deyişle toplumla aynı değerleri paylaşmamakta ve toplumun akışına ayak uyduramamaktadır.

1.3. SUÇA YATKINLIK GELİŞTİRMESİ

Zebercet'in toplum düzenine yabancılaşmış olması suç olgusunu beraberinde getirir. Ortalıkçı kadını ve kediyi öldürmesiyle beraber gerçek bir suçlu haline gelen Zebercet, aslında otelin hesabından kendi hesabına para aktarması ve otelin defterine sahte isimler uydurması ile sahtekar ve yozlaşmış kişiliğini ortaya koyar. *"Bu odayı yılda birkaç kişiye verdiği, ayrıca her sabah toplanan paraları el ayak çekildikten sonra çekmecedeki alıp demir kasaya koyarken otelin hesabından kendi hesabına aktardığı bir liralara karşılık on beş günde bir yataklardan birini ya da ikisini boş gösterdiğine göre bunun pek önemi yoktu..." (Atılgan, 18)* Bu suçlar Zebercet'in rutini haline gelmiştir. Ancak cinayetleri işlemesiyle beraber Zebercet, hem ruhsal hem de psikolojik olarak daha farklı bir hale gelmeye başlar. İşlediği suçların farkındalığı üstünde baskı yaratmaya başlar. *"Uzunca ufak bardağa rakı koydu; iki yudum içti yüzünü buruşturmamaya çalışarak. Günlerdir kafasında, yüreğinde gittikçe artan ağırlığı biraz olsun azaltır mıydı bu?" (Atılgan, 87)*

Zebercet, işlediği cinayetlerin sorumluluğunu taşıyamamaktadır. Öte yandan dolaylı olarak da olsa bu suçlar onu topluma yakınlaştırır. İçinde bulunduğu korku ve yakalanma endişesi, onu mahkemelere gitmeye iter. "*Sorgular duruşmalar yirmi sekiz Kasıma bırakıldı yirmi sekiz Kasıma demek tuhaf uzatırlar bir anlamı var mı yargıç bana söylüyordu sanki götürün şunları...*" (Atılğan, 84) Bugüne kadar toplumdan hep kaçmış ve kendini toplum içinde bir yabancıymış gibi hisseden Zebercet için kendi isteğiyle mahkemeye gitmesi ve tanımadığı insanların duruşmalarını dinlemesi okuyucu açısından beklenmedik bir durumdur. Bunu yapmasının nedeni yakalanması durumunda kendi başına geleceklere görmek istemesidir. Atılğan, Zebercet'in yaşadığı paniği ve yoğun duygu akışlarını karmaşık ve düzensiz bilinç akışlarıyla yansıtmıştır. "*avluya olmaz bodruma kazıp bir gece ölüyü ağır ağır merdivenlerden sürüklerken başından tutup çekersem ayakları ayaklarından tutarsam başı basamaklara vura vura indirirken bir gören olmasa bile kadını köyden bir yakını ararsa polise giderse ararlarsa bakkal tanıklık edebilir dayısı öldüğü için köyüne gittiğini söyledi bana der başka yere gitmiş demek öyle mi koltuk altlarına kızgın kestane koyun*" (Atılğan, 84) Her ne kadar suçları bir karabasan gibi giderek üstüne çökse de, işlediği cinayetleri yine başka suçlarla örtbas etme planları aklından geçmektedir. Zebercet'in suça olan bu yatkınlığı toplumdan yabancılaşmasıyla doğrudan ilgilidir. Toplum düzeninin dışında kalmış ve ötekileşmiş bir birey olarak, kendini topluma ait hissetmediği gibi toplum düzenini korumaya yönelik birtakım kurallar ve yasaklar bütününe de uyma zorunluluğu hissetmemektedir. "*Yaptığını yasaların ufacık bir bölümüne sığdırmak*" (Atılğan, 75) Zebercet'in yasaların bir parçası olmayı ve onlara göre yargılanmayı reddettiği görülmektedir.

Zebercet, işlediği cinayetlerden sonra zamanla kendi içinde bu yaptıklarına karşı suçluluk duygusu geliştirmeye başlar. Suçluluk duygusu, toplumun insana kattığı, sonradan gelişen bir olgudur. Kendi tek kişilik dünyasında yaşamasına rağmen Zebercet'te de bu duygunun ortaya çıkması ironik bir durumdur. Bunun yanı sıra gittiği duruşmalarda kendini

diğer suçlularla özdeşleştirmeye ve başka suçluların yaptıklarını öğrenince, özellikle kendisi gibi cinayet işlemişlerse, onlara karşı yakınlık beslemeye başlar. *"Kızını boğmuş... Yeryüzünde her şey olağandı. İki de bir yakınlarını boğmuşlardı."* (Atılgan, 69) Suç yüzünden bile olsa kızını boğduğu için kendini Emekli Subay'a yakın hissetmektedir. Kendini hep herkesten uzak ve farklı gören Zebercet'in işlediği suçtan dolayı Emekli Subay'a hissettiği bu yakınlık, suç olgusunun onu diğer insanlarla ortak bir paydada birleştirdiğinin göstergesidir. Diğer bir yandan ise suç olgusunu insan doğasının bir parçası olarak görmektedir. *"Yeryüzünde canlı kalmanın bir bakıma suç işlemekten olmayacağını bilmeyen, kendilerini suçsuz sanan insanlardan çekiniyor, utanıyordu."* (Atılgan, 96) Zebercet'in böyle bir çıkarımda bulunması, kendi suçlarına haklı bir neden arayışı içine girdiğini de gösterebilir. "Suç"u yaşamın gereksinimlerinden biriymiş gibi hissedebilecek, böylelikle işlediği cinayetleri kendi zihninde normal ve olağan olarak görebilecektir. Zebercet'in yaptığı bu çıkarım, bir çeşit kendini avutma ve haklı çıkarma mekanizmasıdır.

2. TOPLUMUN ZEBERCET'İ DIŞLAMASI

Odak figür Zebercet, gerek fiziksel betimlemeleriyle gerekse sahip olduğu hayatla monoton ve sıradan bir figürdür. *"Orta boylu denemez; kısa da değil. Askerliğindeki ölçülere göre boyu bir altmış iki, kilosu elli dört. Şimdilerde, otuz üç yaşında, gene don-gömlek kantara çıksa elli altı ya da elli yedi kiloyu bulur. İki yıldır karın kasları gevşemeye başladı. Başlı bedenine göre büyükçe, alını geniş; saçları, kaşları, gözleri, bıyığı, koyu kahverengi; yüzü kuru, biraz aşağıya çekik ama gecikmeli Ankara treniyle gelen kadının gittiği sabah aynaya baktığında gördüğü kadar değil."* (Atılgan, 12) Fiziksel sıradanlığı, hatta güçsüzlüğü ve çelimsizliği, adeta ruh halinin dışı yansımasıdır. Nasıl ki fiziksel özellikleriyle toplum içinde fark yaratmıyor ve dikkat çekmiyorsa, hayatıyla da toplum içinde fark edilmeyi becerememektedir.

Zebercet'in toplumdaki diğer insanları dışlayışı gibi, toplum da Zebercet'i dışlamaktadır. Kırk yıldır otelde bir tek "Zebercet" in kalmayışı toplumdaki ne kadar uzak olduğunun bir göstergesidir. Zebercet toplumun alışılmışı değer yargılarının dışında bir kişiliktir. "Zebercet" adı altında sahip oldukları aslında kendi kişiliğiyle, bu kimliğiyle toplumda kabul görmemektedir. Kendisi de bunun farkında olacaktır ki otelin dışında kimi zaman farklı kimliklere bürünerek kendi gerçek kişiliğini bastırmaya veya saklamaya çalışmaktadır. Horoz dövüşünde tanıştığı çocuk adını sorduğunda kendi adı yerine "Ahmet" demesi ve bankta otururken konuştuğu yaşlı bir adam mesleğini sorduğunda nüfusta çalıştığını söylemesi, kendini topluma kabul ettirme çabasının bir sonucudur. Öte yandan Zebercet'in toplum içinde karşı karşıya kaldığı kabul görmeme ve aidiyetsizlik durumu toplumun diğer üyelerine de bir çeşit eleştiri taşımaktadır. Nitekim "Zebercet" adını kullandığında başkomiserin bile gülmesi toplumdaki ötekileştirmenin eğitime bağlı olmaksızın her kesime ait olabileceğini açığa çıkarmaktadır.

Zebercet, kimliğiyle toplumda yer edinememiş bir bireydir. Sürekli ufak ve önemsiz ayrıntıların peşinden koştuğu gibi kendi hayatı da toplum içinde ufak ve önemsizdir. Yaşamıyla toplumda ne bir iz ne de bir fark yaratabilmektedir. Ne var ki Zebercet, yapıtta bunun pek de farkında değildir. *"Sıra gıcirtlarıyla toplanıp o da ayağa kalktı. Sağında, kapı yanında kısık bir sesle 'Senin kalkman gereksiz' dedi biri."* (Atılgan, 75) Oysa Zebercet toplumda önemli görevleri olduğunu düşündüğü için otelin evraklarını düzenli olarak polise vermekte ve bunu yapmakla yükümlülüklerini yerine getirdiğini sanmaktadır. Ancak içinde bulunduğu sosyo-ekonomik sınıf ve mesleki yükümlülükleri ile de sandığı kadar değeri yoktur. *"Şaşılacak şeydi yıllardır gerek babasının gerek onun önemle, aksatmadan her hafta polise gönderdikleri kağıtların orada biryerlere atılması. Yukarıyla bir bağlantı sanırdı bunları."* (Atılgan, 68) Bu noktada sosyal ve ekonomik hayatta önemsizliğinin farkına varan Zebercet, fiziksel olarak da toplumda etkisiz elemandır. *"Bir portakal kabuğuna ya da*

balgama basmıştı anlaşılın, ayağı kaydı; düşerken duvara sürtündü, elini yere dayayıp doğruldu. Gelip geçenlerden kimse gülmedi. Onu görmüyorlardı mıydı yoksa?" (Atılın, 89)

Odak figür, hiçbir şekilde toplumda dikkat çekmemektedir. Varlığı da yokluğu da otel içinde yaşadığı kendi yalnız hayatının dışında hiçbir anlam ifade etmemektedir.

B) BİREYSEL NEDENLER

Odak figür Zebercet'in kendine yabancılaşma sürecinde, birey-birey çatışmasından doğan bireysel nedenler önemli bir yer tutar. Bu bireysel nedenlerin başında "yalnızlık" gelmektedir. Zebercet'in içinde bulunduğu yalnızlık, hayatının bir parçası olup sürekli kendisiyle başbaşa kalmasına yol açmıştır. Yaşadığı bilinç akışları ve iç monologlarında kendi içinde sürekli bir çelişki içinde olduğu görülmektedir. İçinde yaşadığı bu tutarsızlıklar, figürün tavır ve hareketlerine de yansımaktadır. En sonunda bu tutarsızlıkları ve karşı karşıya kaldığı kararsızlıklarından intiharla kurtulmayı dener. Bu nedenle, Zebercet'in yabancılaşma sürecini etkileyen bireysel etmenler; yalnızlık, odak figürün kendi içindeki tutarsızlıkları ve ölüm-intihar olgusu alt başlıklarında incelenebilir.

1. YALNIZLIK

Odak figür Zebercet, kendi içine kapalı yalnız bir figürdür. Çevresinde ne bir dost ne de ailesi vardır. Çoğunlukla olumsuz bir olguyu temsil eden bu "yalnızlık" kavramı şaşırtıcı bir şekilde figürün hoşuna giden ve bozulmasını istemediği bir değer halini almıştır. Yalnızlığının ona birtakım özgürlükler kattığını düşünmekte ve aslında yalnızlığını severken bu sahip olduğu özgürlükleri de sevmektedir. *"Adamın öğle sonları, geceleri salonda oturuşu Zebercet'i tedirgin ediyor, yalnızlığının rahatlıklarına, ... engel oluyordu." (Atılın, 23-24)*

Diğer bir yandan Zebercet'in, Emekli Subay kitap okuduğu için kendisiyle konuşmadığına sevinmesi yapıtta iletişimsizlik izleğini ortaya çıkarır. Bu noktada iletişimsizlik ile ifade edilmeye çalışılan olgu odak figürün insanlarla iletişime geçmekten kaçınması ve hiçbir şekilde insanlarla sosyal bir paylaşımda bulunmak istememesidir. İletişime geçmenin ötesinde aynı ortamı paylaşmak da Zebercet'i huzursuz ve rahatsız hissettirmektedir. Bu doğrultuda Zebercet'in yalnızlaşmasının bir bakıma kendi tercihidir.

Zebercet'in kendine ait bir hayatı olduğu söylenemez. Sadece otelden ibaret olan hayatında onu yaşama bağlayacak hiçbir öge bulunmaz. Hayatındaki monotonluğu saptırabilecek hiçbir değişiklik, yenilik, heyecan, hareket veya buna benzer dalgalanmalar yoktur. Bu nedenle Zebercet kendinde olmayan bu hareketliliği başkalarının hayatları üzerinden yaşamaya çalışmaktadır. Otele gelen müşterileri yakından çok detaylı inceleyerek ve odalarının kapısında bekleyip içeriyi dinleyerek kendinin sahip olmadığı özel hayata, başkalarının özel hayatları üzerinden erişmeye çalışmaktadır. *"Üçüncü katta 6 numaranın önünde durdu. Anahtar deliği karanlıktı; içeriden belli belirsiz sesler geliyordu. Başını uzatıp dinledi. Cumartesi gecesini de dinlemişti; dün gece ses yoktu."* (Atılğan, 27) Belki de bunu yalnızlığını kapatmak için yapan Zebercet'in sıkıcı hayatındaki tek renklilik hiçbir zaman gerçekten bir parçası olamayacağı bu hayatları uzaktan izlemek ve kendi hayatındaki boşlukları bunlarla doldurmaya çalışmaktır.

Zebercet'in hem ruhsal hem de fiziksel yalnızlığı onu bir çeşit arayışa iter. Bu arayışlardan ilki otelde bir gece kalan ve adını bile söylememiş olan, gecikmeli Ankara treniyle gelen kadınla başlar. Bir anda kadına takıntılı hale gelen Zebercet'in durumu o kadar obsesif bir boyuta ulaşmıştır ki kadının kaldığı odayı en ince ayrıntısına kadar inceler. Odasını boşalttığı andan itibaren odayı kadının geri dönmek üzere arkasında bıraktığı bir hayat olarak benimseyen Zebercet, odadaki bu ayrıntıların gizemini çözerek kadının hayatına dair ipuçları bulabileceğini, böylelikle onu daha yakından tanıyabileceğini sanmaktadır. Kadının karyola

demirinde unuttuğu havlu Zebercet'in kadına ait sahip olduğu tek somut ögedir ve kadının geri döneceğine dair umutlarını beslemektedir. Kadının ellerinin yüzüksüz oluşunun birkaç defa tekrarlanması Zebercet'in tutunabileceği bir umut kaynağına ihtiyacı olduğunu kanıtlar. Odanın açık bıraktığı ışığı da bu umudu simgeler. Zebercet'in geceleri salonun ışığını söndürüp bu odaya girmesi, kadının hayatına dahil olmak istediğinin bir göstergesidir. Ancak sürekli odanın kapısını kilitlemeyi unutacağının telaşı ve birinin yanlışlıkla açması endişesi içindedir.

Zebercet için kadın onun hayalidir, umududur ve onun olmalıdır. Bu yüzden onun kaldığı odaya kimsenin girmesini istemez çünkü bir başkasının kadının hayatına girmesinden, kendi kurduğu hayalleri çalmasından korkar. Kadınlı bu kadar ilgili olması ve hayatında ona bu kadar yer ayırması; kadının beraberinde, Zebercet'in sadece otelden ibaret olan ruhsuz hayatına yeni bir heyecan ve uğraş getirmesidir. Artık "kadın" Zebercet'in hayatında sahip olduğu yegane amaç olmuştur. Hatta öyle ki kadının geri geleceği umudu, Zebercet'in günlük hayatındaki rutinini bile değiştirmeyi başarmıştır. Çünkü kadının gelişi figürün hayatında "olağan üstü bir durum" (Atılgan, 21) olmuştur. İki yılda bir gittiği terziye uğraması, günü olmadığı halde berbere gitmesi kadının Zebercet'in hayatına kattığı amacı ve hevesi ortaya koyar. Tamamen kadının döneceği inancına sarılmaktadır çünkü buna ihtiyacı vardır. Zebercet'in kadının gelişini bekleyişi bir leitmotif oluşturmaktadır. "On sekiz kırk treninin sesini duyunca koltuğundan kalktı; masanın önüne geçip durdu. Dün akşam gelmemişti; ama bugün perşembeydi." (Atılgan, 34) Her "sekiz kırk treni"ni bekleyişi, trenin sesini duyunca kadının geldiğini sanışı ve her gelmeyişinde bir sonraki "sekiz kırk treni"yle gelip odasında kalacağına inanışı kısır bir döngü halini almıştır.

Zebercet'in arayışları gecikmeli Ankara treniyle gelen kadınla sınırlı kalmamıştır. Yapıtta belirli bir yere kadar kadının adının verilmeyişi ve Zebercet'in "aslında her kadın adı onun adı olabilirdi" (Atılgan, 30) demesi Zebercet'in kadına olan ilgisinin kadının özel

şahsıyla ilgili olmadığını, sadece cinsiyetiyle ilgili olduğunu gösterebilir. Ortalıkçı kadın dışında hayatında hiçbir zaman bir kadın olmamıştır ve figür bunun eksikliğini duymaktadır. Fakat odanın bozulmasıyla kadının gelmeyeceğini anlayan Zebercet'in umutları, odanın ışığını söndürmesiyle tamamen son bulmuştur. Yine de bilinç altındaki arayışı son bulmamıştır. Emekli Subay'la aynı ortamda bulunup konuşmak istemese bile tam o gidecekken "kal" demek ister. Bu durum Zebercet'in kendisiyle olan çelişkisini kanıtlar. Kendisi yalnızlığını sevse bile bilinç altının bir yerlerinde insanlara olan ihtiyacı yer almaktadır. Herkes gibi onun da bir yakınlığa, ilgiye, sevgiye, şefkate ve bir insanın sıcaklığına gereksinimi vardır. Kendisinin pek de farkında olmadığı bu dürtüleri, kadından sonra Zebercet'i horoz dövüşünde tanıştığı çocukla bir yakınlaşmaya iter. *"Kolunu oğlanın koluna bastırıldı: gergindi, sıcaktı."* (Atılğan, 48) Ruhsal ve fiziksel olarak yaşadığı boşluğu bu oğlanla doldurmak ister.

Zebercet'in insanlara yakınlaşma çabası yeni bir durum değildir. Kışladayken Fatihli ne derse yapması, ona hizmet etmesi içindeki iyiliğin bir yansıması değil, ona yakınlaşmak için kullandığı bir yoldur ve yalnızlığında bir yakınlığa duyduğu özlemin ne kadar çaresiz bir boyutta olduğunu gösterir. *"'Uşağı mısın onun?' 'Değil; isteyerek yapıyorum.' 'Alçağın teki, iyilikten anlamaz.' İyiliğinden değildi. Belki ancak bu yolla yaklaşabildiği içindi."* (Atılğan, 54) Bütün bunlar Zebercet figürünün yalnızlaşmasının onu nasıl bir çeşit ruhsal ve fiziksel açlığa sürüklediğinin göstergesidir.

2. ODAK FİGÜRÜN KENDİ İÇİNDEKİ TUTARSIZLIKLARI

Bireyler toplumla ve toplum içindeki diğer bireylerle çatışma içerisinde olabilecekleri gibi kimi zaman en büyük çatışmayı kendi içlerinde yaşıyor olabilirler. Farklı deneyimler bireyleri olgunlaştırıp düşünce dünyalarını değiştirirken, bu değişim süreci bireyleri farklı bir bilinç akışına ve hatta kendileriyle çelişki içine itebilir. Yapıtta Zebercet figürü de kendi içinde sürekli çelişkiler yaşayan bir karakter olarak karşımıza çıkar. Kendi içinde olan bu

tutarsızlıkları, takıntılı psikolojisinin bir parçası olarak yansıtıldığı gibi; aynı zamanda yapıt içinde figürün değiştiği, yapıtın başında daha yüzeysel iken yapıtın sonunda daha sorgulayıcı bir hale büründüğü çıkarılabilir.

Atılgan, Zebercet figürünün yapıtın başındaki yüzeyselliğini ayrıntılara olan takıntılılığıyla vurgular. Obsesif psikolojisi Zebercet'i sürekli diğer insanların fark edemeyeceği kadar küçük ve önemsiz ayrıntıların peşinden sürükler. Bunun sebebi hayata karşı daha geniş ve derin bir bakış açısıyla bakamıyor oluşudur. Oteldeki tek kişilik yalnızlığı onu bu küçük ve dar hayatının içinde ayrıntılarla uğraşmaya itmiştir. Hayata karşı güçlü ve sağlam bir duruşu ya da odaklanabileceği bir hedefi yoktur. Böylesine karmaşık ve yoğun bir dünyada Zebercet'in küçük detayları kovalaması figürün yüzeyselliğini kanıtlar. Öte yandan bu detayların, amaçsız hayatında Zebercet'e peşinden koşacak bir şeyler verip onu hayata bağlı tuttuğunu da ortaya koyar.

Zebercet'in ruh hali ve psikolojisinde, ortalıkçı kadını ve kediyi öldürdükten sonra değişiklikler görülmeye başlar. Başlarda daha yüzeysel olarak karşımıza çıkan figür, cinayetlerin ardından insan doğasını ve felsefesini irdelemeye başlar, bu doğrultuda birtakım çıkarımlarda bulunur. *"Bir eylemin ertesini, sonuçlarını göze alabilirse ya da bunlara kayıtsız kalabilirse, insanın yapmayacağı şey yoktu."* (Atılgan, 89) Bu yargısı kendi eylemleriyle birlikte göze alındığında kendi suçlarının sonuçlarını kaldırmaya hazır olduğunu veya daha olası bir ihtimalle bunlara kayıtsız kalabildiğini gösterir.

3. ÖLÜM - İNTİHAR OLGUSU

Zebercet'in otelin dışındaki hayattan kaçıyor olması, figürün kendini ne kadar canlı ve hayatın içinde hissettiğinin sorgulanmasına yol açar. Ölüm teması da bu anlamda yapıtta karşılaşılan ve otelle özdeşleşmiş temalardan birisidir. *"İstasyon alanından otele çıkan*

sokağın başında bir çam ağacının gövdesine tenekeden kesilmiş, koyu yeşil üzerine ak harflerle OTEL yazılmış ok biçimi bir gösterge çakalı, ama yıllar sonra çivilerden biri çürüyüp kopunca okun ucu aşağıya dönmüş toprağı gösteriyor, otelin yer altında olduğu sanısını veriyor insana." (Atılgan, 12) Oteli gösteren okun yere dönük olması, otelle ölümler arasında bir bağ olduğunu gösterir. Yine benzer şekilde otelin yeraltındaymış hissi vermesi otelin ölümler oteli olduğu sezgisini uyandırır. Bu durumda gelip geçici müşterilerin değil ama otelin içinde sıkışmış, tek hayatını otele hapsedmiş Zebercet'in ve ondan önceki otel sahiplerinin birer "ölü" olduğu savunulabilir. Bu noktada "ölü" kavramı bireylerin fiziksel değil, ruhsal cansızlıklarını ve hayata karşı olan isteksizliklerini nitelendirir.

Bir yandan ölüm, otelin tarihinde yer edinmiş bir olgudur. Zebercet'den önce de otelde intihar eden başka aile bireyleri olmuştur. Bu nedenle Zebercet'in intiharının bir ucunda soya çekim olduğunu düşünmek mümkündür. Öte yandan Zebercet de ister istemez otelin talihsiz döngüsünde diğer aile bireyleri gibi yerini almış ve intiharıyla bir ilk yaratmamıştır.

Aynı otel gibi Zebercet de hayatla ölüm arasında sıkışıp kalmıştır. Ne tam olarak ölüdür, ne de tam anlamda yaşamdaki gerçekliğe ayak uydurabilmektedir. *"Ne ölüyüm ne sağım." (Atılgan, 95)* Diğer bir yandan saatinin durmasıyla beraber sürekli gel-gitler yaşayan ruhu tamamen ölmüştür. *"Kasanın üstündeki çalar saat on ikiye sekiz kala durmuştu." (Atılgan, 95)* Artık manevi olarak bu dünyada bulunsa da manevi olarak kendini buraya ait hissetmediği görülmektedir.

Zebercet, intiharını diğer olanakları arasından kendisi seçmiştir. Hep başkalarının müdahalesinden uzak bir hayat geçirmiş olduğundan bundan sonra da başına geleceklere kendi iradesiyle karar verme niyetindedir. Önünde olanaklar vardır ama hangisini seçeceği ona kalmıştır. Bir keresinde kestaneciyle olan bir atışmasında kaçmayı seçmiş ve bunu en kolay çıkış yolu olarak görmüştür. İşlediği suçlardan kurtulmak için de iki seçeneği vardır: ya

bir şekilde mücadele edip onları örtbas edecek ya da kaçacaktır. Zebercet, intihar ederek bir kez daha olanaklarının en kolayını, kaçıışı seçmiştir.

SONUÇ

Yusuf Atılgan'ın "Anayurt Oteli" adlı yapıtında odak figür Zebercet, tek başına yaşayan, hem ruhsal hem de fiziksel farklılıklarıyla toplumun kabul gören algılarının dışında ve topluma ayak uyduramayan bir figür olarak karşımıza çıkar. Kendisini ailesinden kalma "Anayurt Oteli"ne hapsedmiş olan odak figür Zebercet, kendini "dışarı"dan, toplumdan soyutlamaktadır; çünkü kendisi topluma aykırı olduğu gibi, toplumu da kendine aykırı ve yabancı bulmaktadır. Hem toplumun Zebercet'e hem de Zebercet'in topluma olan bu yaklaşımı yapıtta ötekileştirme ve bunun sonucunda da aidiyetsizliği beraberinde getirir. Toplumun ötekileştirdiği Zebercet, kendini toplumun bir parçası olarak göremez ve bunun beraberinde de topluma karşı yabancılaşır.

Toplumla odak figür arasındaki çatışmanın bir sonucu olarak Zebercet, dış dünyaya kayıtsız hale gelmiştir. Toplumla ilgili, Zebercet'in bakış açısıyla otelin dışındaki dünyayla ilgili hiçbir olay ve durum odak figür için bir anlam taşımamaktadır. Bunun sonucunda da Zebercet figürünün toplum kurallarına aykırı tutumlar sergilediği ve bunlardan bir rahatsızlık duymadığı gözlenmektedir.

Yapıtta bireyin kendi içindeki çatışmaları önemli bir yer tutar. Odak figürün toplumla olduğu kadar kendisiyle de yaşadığı tutarsızlıklar ve çatışmalar, bireyin kendine yabancılaşma sürecinin yansıtılmasında rol oynar. Atılgan'ın kullandığı geriye dönüş ve bilinç akışı teknikleri, odak figür Zebercet'in ruhsal dünyasının ortaya konmasına katkı sağlar. Zebercet'in ailesinin ve otelin geçmişinin anlatıldığı geriye dönüş tekniğiyle, figürün şu an içinde bulunduğu psikolojik durumun ailesel nedenleri anlaşılır ve soya çekim izleği görülür. Bilinç akışı tekniğiyle ise Zebercet'in kendisiyle çelişkileri, takıntıları ve yüzeyselliği aktarılır.

Atılđan, odak figür Zebercet'i kaçışa eğilimli bir figür olarak tasvir etmiştir. Bireyin kendi içindeki çatışmaları ve birey-toplum çatışmasından doğan sorunların odak figürü kendine ve topluma karşı yabancılaşmaya ittiği görölmektedir. Yaşadığı bu yabancılaşma ve işlediği suçlar, odak figürü bir çeşit kaçışa, intihara itmiştir.

KAYNAKÇA

Atılgan, Yusuf. *Anayurt Oteli*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2012.